

Pravljica o dveh rožah.

(Konec.)

se je spalo. Samo bela rožica ni mogla zaspati. Težke trpke misli so jo zadrževale budno.

Naenkrat pa je postalo svetlo — in glej, mesec je bil, ki je prišel in pokukal skozi okno.

Širok srebrn pas je vržel v sobo prav tja do bele rože, s katero se je prej tolikokrat ljubko zabaval. In rožica se je oveselila tega in je izprevidela, da ni tako pozabljena, kakor je mislila, in kopala se je v mehkem bledem sijaju.

Jeli pa bila res ta čarobna luč meseca, ki vzbuja onim, ki jo čutijo, čudovite misli in sanje, — bodi, kakor hoče; roži se je naenkrat zazdelo, kakor da sanja sen, čudovit in blag. Zdelo se ji je, da sta stopila v sobo dva angelca, dva mala ljubka angelca. Gole nožice so stopale po deskah, dolgi plavi laski so jima viseli dol in v beli srajčki sta bila oblečena. Pristavila sta dva stolca k mizi, splezala na stolčka, približala svoja ličeca glavici rože in prav lahno sta jo poljubila, prav lahno na nežne listke in dehtečo čašo. In roža je zatrepetala in se stresla in pila poželjivo diš malih ustec in ni vedela, kako naj si razloži ta čudes.

Nato pa sta poskakala angelčka s stolov, odmaknila sta stolici in se smejala in izginila — kam? V sobico, kamor sta šla oba otroka spavat. Roža pa se je zdrznila... Kako je pač to mogoče — tadva, ki sta se ji zdela tako ljubka, da ju je imela za angelca — tadva naj bi bila v resnici onadva otroka? Ta misel ji je seveda pokvarila vso radost domnevanega snà, kajti na tadva otroka je vsekakor hotela ostati jezna. Vendar pa se ni mogla ubraniti spominu, kako ljubko je bilo, ko so jo poljubila mala usteca. In ko je nastal dan in je čevljarjeva družina stopila v izbo, tedaj je roža odprla oči in je pogledala na otroka. Storila je to pravzaprav prvokrat, kajti doslej je imela vedno oči zanja zaprte.

In tedaj je tudi spoznala, da sta bila tadva otroka krasna, lepa otročiča s plavimi laski in z velikimi očmi in s prijaznima ljubkima obrazoma — in ni bilo dvoma več, da sta bila tadva taista, ki sta ponoči vstala iz posteljice in sta skrivaj prišla poljubiti rožo.

Ko so čevljarjevi použili zajtrk, tedaj je rekel oče otrokoma: »Danes je lep dan; danes postavimo rožo na vrt.«

Pa sta vzela otroka lonca z rožo in sta jo nesla po stopnjicah navzgor, vun iz veže na vrtek pred hišo, ki je bil ograjen na cesto z železnim omrežjem, in tam sta jo postavila na tla na gorko jutranje solnce. Tedaj je mogla roža gledati na cesto in je videla vozove, ki so vozili mimo, in ljudi, ki so hodili po cesti gorindol, in to vse ji je bilo novo in lepo, in čeprav si tega ni hotela priznati, se je vendarle počutila prav dobro.

Zadaj za njo — prav tikoma zemlje — je bilo okno čevljarjevega stanovanja. Okno je bilo široko odprto in za oknom na visokem stolu je sedel čevljar in je šival. Roža ga je pogledala in videla je tudi noter v

izbo, kamor je ravnokar prijazno posvetilo jutranje solnce. In izba se ji ni več zdela tako žalostna kakor včera, ampak prav prijazna, in vse je bilo notri snažno, čisto in svetlo.

Potem pa sta prišla otroka iz sobe s šolskim zvezkom in s kameneno tablico in sta šla v šolo. In prišedša mimo vrtnega omrežja sta pritisnila obrazka nanje in sta prijazno kimala rožici in govorila: »Na svidenje!« In to se je videlo prav nežno in prijazno, čeprav si roža tega ni hotela pripoznati.

Ko je pa roža o tem premišljala, je naenkrat začula tenek glasek za seboj, kliče: »Dobro jutro, gospica rožica!« In ko se je ozrla, je zagledala malega kanarčka v lepi gajbici na odprtem oknu.

Imel je pa le-ta kanarček dvoje modrogledajočih, črnih očesec in mal, bel kljunček in s tem je rekel še enkrat: »Dobro jutro, gospica rožica! Dovolite, da se vam danes predstavim. Moje ime je Pipek.« In to lepo vedenje kanarčkovo je roži ugajalo. Prijazno se je poklonila in se spustila s kanarčkom v razgovor. Vprašala ga je, koliko je star in če je že dolgo pri čevljarjevih. Na to je pa vzdihnil gospod Pipek in dejal, da ni več mlad, da je star že eno leto in dva dni; predvčerajšnjim da je obhajal rojstni dan. Pri čevljarjevih pa da je že nad tri mesece in da upa, da bo pač ostal celo življenje pri njih. In ko ga je roža vprašala, če mu tu kaj ugaja, je zaokrožil oči in menil, da so to angelskodobri ljudje, zlasti otroka, in postal je tako ginjen, da je moral urno popiti požirek vode, ker drugače bi mu bile prišle solze v oči.

Solnce je vstajalo višje in višje in roži je že začelo postajati vroče. Tedaj sta pa zopet prišla otroka iz šole, vzela lonec z rožo in sta jo nesla v izbo, kjer je bilo senčno in hladno. In tako sta delala slednji dan in vedno tako naprej in sta storila vse, kar sta se domislila za rožo dobrega in koristnega.

Pri tej skrbnosti in negi, ki jo je uživala roža, je naenkrat vzkipelo njeno srce in novo čudovito življenje se je pojavilo v njeni krvi, in njen grmič je pogнал popek. Ko pa je popek čimdalje bolj silil vun in se je imel razcveti, in so oči cele čevljarjeve družine v tihem pričakovanju gledale vanj, kdaj se bo to zgodilo, tedaj se je vzbudil še enkrat v srcu bele rože ves srd. Nikakor ni hotela dovoliti čevljarjevim tega veselja. In zato ni marala za nobeno hrano več in se je z vso močjo uprla silni naravi in glej — rast je prenehala, popek se ni razcvel in upanje ubogih ljudi se ni izpolnilo.

Zato so bili pa tudi silno žalostni. V tem času pa je prišel mimo gospodar hiše, zelo bogat človek, in je videl, kaj se je bilo zgodilo z rožo, in je rekel: »To sem si pač mislil. Kako pač more roža tu doli pri vas uspevati? Nekaj vam povem: jaz vam odkupim rožo in jo presadim na svoj vrt.« In ponudil je čevljarju vsoto, ki je bila še mnogo večja kakor ona, ki jo je bil plačal čevljar za rožo.

Čevljar pa je odvrnil: »Milostni gospod! Vse je res, kar trdite. A glejte, mi imamo rožo tako radi, in kadar jo gledamo, se nam zdi,

da imamo cel vrt pred seboj in zato — ako hočete oprostiti, bi jaz cvetko nekaj dni še rad obdržal, ako mogoče, požene še kak popek — in če ne bo zopet nič, no, potem vam jo pa prodam v božjem imenu.«

Ob teh besedah je hišni gospodar odšel, in videlo se mu je, da je nevoljen.

Roži pa, ki je to slišala, je šel zopet žarek sreče skozi dušo. Zopet je pričela upati, da pride iz zasovraženega podzemeljskega stanovanja. Samo hoteti ji bo treba; na vrtu bogatega moža jo čaka krasna prihodnost. In sklenila je, da se potrudi zanjo.

Ko se je zopet znočilo in je že vse molčalo in spalo, tedaj je zopet nekaj priskakljalo v sobo — in bila sta sedaj zopet ista dva otroka kakor prej, z nagimi nožicami, oblečena v sami srajčki, kakršna sta prišla iz postelje, kakor dva mala angelčka. Toda topot se nista več smejala. Ko je posijal mesec na njuna obrazka, sta bila bleda in žalostna.

In prav kakor prej sta primaknila stola in sta splezala gor in — kakor prvič — sta poljubila rožo. Toda sedaj sta se solzila, in solze so padale roži v čašo. »Oh, sedaj pa nimamo prav nič več,« sta šepetala, »nimamo rože in nimamo vrta in nimamo sploh nič več.« In potem sta odšla zopet vun, nazaj v svoji postelji.

Ko sta bila odšla, je roža zaprla oči in izkušala zaspati. Toda spanca ni bilo. Na njenem srcu je nekaj žarelo in žgalo, in to so bile solze otrok, ki so bile padle nanjo.

Drugo jutro, ko je bilo še prav zgodaj in ljudje še niso vstali, čuj, je že pripihljal jutranji veter in je potrkal na okno.

Roža ga doslej še ni nikdar videla, odkar je prišla vun iz vrta, in se je zato njegovega prihoda močno razveselila. Veterček pa je prišel v izbo, popihal je prah s pohištva in orodja, šel semintja, in videlo se mu je, da je razburjen.

»Prihajam ravnokar od vaše sestre, rumene rože,« je pričel.

Tedaj je postala bela roža radovedna. Želela je zvedeti, kako se oni godi. Toda veterček, ki je bil sicer tako vesel dečko, je postal resen.

»Oh,« je dejal, »to je žalostna povest! Slabo se ji godi. Rože-têje, med katerimi stoji izgubljena, da jo je komaj razločiti od njih, so hude nanjo in jo sovražijo. V kratkem bo pa sploh njene slave konec.«

»Kako pa to mislite?« je zavprašala bela roža.

»I tako,« dé veterček, »ali veste, kaj so to kaprice?«

»Ne,« je dejala roža.

»Tako vidite,« nadaljuje zopet veter, »to so prav mali črni hroščki. So pa zelo dragi, in jih s posebnim veseljem goje bogati ljudje.

»Čemu pa jih rabijo?« vpraša roža.

»Igrajo se z njimi,« odgovori veter, »da si krajšajo dolgčas. Puste jih, da letajo po sobi, potem jih pa ujemó in si jih stavijo na glavo.«

»Čudno,« dé roža.

»Dà, res, toda moda je taka,« nadaljuje spet veter. »Bankirjeva gospa, da pokaže, da je v resnici najbogatejša v vsakem oziru, si hrani

— kar si pač lahko mislite — veliko množino takih hroščkov. Vsak dan rabi najmanj enega, večinoma pa po dva ali celó tri. Potem si jih posadi na glavo in jih pusti tam sedeti, da jo dobro ščipljejo in cukajo, kajti hrošči — kakor veste — imajo male, a ostre klešče. In potem začne gospa kričati in jokati toliko časa, da pride soprog. Ta ji mora vzeti hrošče z glave in jih vreči skozi okno — in s tako igro si preganjajo čas

Zgodaj se je treba vaditi.

bogatini dan na dan. Vedeti pa morate, da pridejo ljudem, ki si puste take hrošče na glavo, vsak čas vsevrstne neumnosti in misli v glavo, in tako je tudi bankirjevi ženi prišla misel v glavo, da so ji postale tėje dolgočasne in da bi na to mesto vsadila kamelije. To se bo tudi zgodilo, in kadar pride jesen, bodo izkopali tėje iz tal —«

»In kaj se bo zgodilo z njimi?« povpraša vsa v strahu bela roža.

»Stran jih bodo vrgli,« odvrne veter. »In uboga rumena roža, vaša sestra, bo tudi vmes. Razumete sedaj, zakaj sem tako žalosten?« — —

»Oh, dà,« je govoril dalje vetrec, videč belo rožo tako nemo, »vam se godi bolje. Za vas skrbijo in vas negujejo, in vam se ni treba bati črnih hroščkov, ker jih tu ni.« In nato je še enkrat vzdihnil in vzdignil rdeči suknjič in odplul skozi okno.

Bela roža pa je čisto obmolknila. Ko jo je bil jutranji veter že davno odpihal, se ji je še vedno zdelo, kakor da sliši besede: »Vi ste boljše zadeli!« In naenkrat je začelo v njenem srcu nekaj vihrati in šepetati, in ko je pogledala, kaj da se v njenem srcu godi, je zaznala, da je bil to čut sramote, ki se je bil naselil notri in udomačil.

Dà, rože je postalo sram. Kadar je pogledala dol v srce, vedno se ji je zdelo, da gleda nekaj nanjo in ji kliče: »Nehvaležnica!«

Nato pa je roža začutila, kakor da prešinja nov žar njeno telo: kot da je doslej spala in se je zdaj naenkrat vzbudila. In ko sta jo nesla danes otroka vun na predvrt, je z veseljem pila hladno čisto vodo, ki sta jo prilila, in je uživala mehko, črno vrtno prst, tako da ji je gospod Pipek zaklical: »Dober tek, gospica rožica, dober tek!« Roži pa se je zazdelo, da se je izpremenila cela njena notranjost v tekočo tvarino, njena kri in sokovi so se dvigali kakor kipeč studenec više in više, in komaj sta minula dva dneva, je že zopet pognala popek. Kakor očesce je gledalo boječe. In otroka, ki sta rožo vedno opazovala, sta skoro brez sape pritekla in poklicala starše, da vidiijo, kaj se je zgodilo. In roža se je smehljala nemo in v tihem veselju. In glej, še drug popek je vzklik ta dan in za drugim še tretji, kot da se roža ne more izčrpati samega veselja, da more deliti in dajati. In ko je nekega jutra stopil čevljar z blede ženko in ljubima otročičema čez prag v sobo, je obstal kakor začaran pred krasno sliko: na mizi je stala lepa bela roža, ki je sklonila lepo glavico nad dvema mladima snežnobelima rožicama, ki sta bili čez noč vzklikli.

In roža se je priklanjala semintja. Z njenih usten pa je izhajal sladak vonj, ki je izpreminjal stanovanje ubogih ljudi v mal raj, in ko bi bili le-ti razumeli jezik cvetk, bi bili čuli, da je govorila roža: »Zaradi vaše ljubavi, v zahvalo za vaše dobrote.«

Po celi hiši se je glasilo veselo vpitje obeh otrok. Vse, kar je bilo v hiši, je prišlo gledat krasno čudo rože. In ko so ta dan prenesli rožo na vrtič, so mimoidoči začudenja obstajali. Tako je praznovala bela roža slavo svoje lepote.

Vse se je veselilo, samo hišni gospodar je bil nevoljen, in dušo mu je žgala in razjedala misel, da si je ubogi čevljarček upal odbiti mu njegovo željo in mu ni hotel prodati rože. In ker je srd — kakor splošno znano — prav nevaren plevel, ki se brzo razraste, ako ga ne odstraniš hitro iz srca, je ta srd moža dan za dnem bolj mučil in težil. In ko se je približala jesen, je sedela nekega dne čevljarjeva družina skrbipolnih

obrazov in objokanih oči doma. Hišni gospodar jim je odpovedal stanovanje in morali so vun.

To pa je šlo roži kakor ostra graja skozi dušo, kajti kdo drugi je bil pač kriv te nesreče, kakor ona? Kdo drugi pač?

In zopet je prišla noč in zopet z nočjo sen. Toda sedaj ne več prijazen in ljub kakor prej, ampak teman in strašen; ne več onadva otroka, ampak strahovit, težkosopeč starec. Prišel je opotekajočih se korakov in se je plazil v sobo, kjer sta imela otroka posteljci. Nikdar še ni videla roža kaj tako groznega, kakor je bila ta postava; nikdar še ni čula kaj tako strašnega, kakor je bil ta hripavi šepet, ki je prihajal iz brezzobih ust — in ko ga je videla roža stopiti v sobo, je otrpnila samega strahu.

Neki poseben rumenkast sijaj je plul okoli te pošasti, in pri tem sijaju je opazila roža, kako se je okrutnež sklonil čez otroka in stegnil svojo suho roko nad njiju glavici in kako je iz lepih malih obrazkov izginila vsa rdečica in je nanje padla blede boleost. In tedaj se je rože polotila silovita bol. Vzdignila je glavico proti nebu in njena usteca so zašepetala: »Reši ju, moja uboga, nedolžna ljubljenca!« In z njenih tresočih se usten se je razlil po sobi blag vonj, kakor meglica se je razširil tudi po mali sobici. Takrat pa se je dvignil grozni starec, stopil vun in dejal roži: »Ne dehti tako sladko! Nimaš nikake pravice več, da tu ostaneš. To ti jaz prepovem, jaz: glad! glad! glad!«

Roža je pa še enkrat zaprosila in še bolj goreče vzkliknila proti nebu: »Daj, da jim povrnem, ubogim ljudem, vso ljubav, ki so mi jo izkazali; daj, da jim povrnem na najboljšem in najljubšem, kar imajo — na otrocih!«

Vedno močnejši in opojnejši je postajal blagi vonj vrtnice; vedno bolj strupeni so bili pa pogledi, ki jih je sikala pošast nanjo. Toda vse ni nič pomagalo: ni se mogla pošast ubraniti blagemu vonju, nič več ni mogla nazaj v sobico, ker se je sladki rožni vonj kakor zastor raztrnil med njo in vratmi — in naenkrat se je grdi starec ves omamljen umaknil iz sobe.

Nekaj dni potem pa je prišel revni čevljar, ki je tedaj dan za dnevom stikal za zaslužkom, veselega obraza domov, kajti našel je dobro službo.

»V najbogatejšem predmestju,« tako je pravil, »stoji hiša in je last nekega bankirja. In ta je baje najbogatejši mož v celem mestu.«

Z zanimanjem je čula bela roža to novico — tako nekaj znana se ji je zdela, in vendar ni prav vedela, zakaj.

Krasna hiša je bila res, kamor so se sedaj preselili čevljarjevi, in posestnik njen je bil silno bogat.

»Pomislite,« je rekel nekega dne čevljar, ko je vstopil v sobo k svojcem, »kako bogata je naša gospoda! Milostna gospa je dala izrvati vse rožne grme, ki so veljali več tisoč kron, da vsadi prihodnje leto tja kamelije. In glejte: vrtnar mi je podaril eno izmed teh lepih rož, ker je dejal, da je bolna in je ne more več prodati.« Pri teh besedah je vzel papir, kjer je bila zavita lepa rumena roža. Beli roži pa se je zazdelo, kakor da jo je zadela strela. Ta roža ni bila nobena druga kakor

njena sestra: rumena tēja. S to je bila skupaj zrastle in sanjarila z njo o lepi prihodnosti.

Tudi rumena roža je spoznala svojo sestro. Toda mogla se ji je samo velo in žalostno nasmehniti. Vsled krutega ravnanja je namreč zvenela in zbolela na smrt.

Tudi tej sta preskrbela otroka cvetlični lonec in sta jo postavila poleg bele rože. In ko je tēja videla poleg sebe sestro, ki je bila vsa srečna in ljubljena, je še enkrat ovila trudne roke okolu bele sestre in ji je govorila: »Glej, nekoč si me ti imenovala srečno in me zavidala. To je bilo v začetku najinih dni. Danes pa jaz tebe imenujem srečno in ti zavidam tvojo čast. To pa storim ob koncu svojih dni. Zato ima moja beseda večji pomen danes, kakor je imela veljavo tvoja takrat. In ker se moram ločiti z zemlje, ki mi je toliko obetala, pa tako malo dala, vzemi ti vso srečo, ki je bila nama obema namenjena, in živi v sreči dolgo in veselo, kajti vidim, da jo zaslužiš.«

Ko je bila to izgovorila, je nagnila rumena roža lepo glavico, in naslednje jutro sta otroka, ko sta vstopila v sobo, rekla žalostno: »O joj, rumena roža je usahnila.«

Potem je pa prišla sestrice bratca za roko in je rekla prav tiho: »Oh lej, kako je hudo naši roži — jokala je.« In zares je bilo tako. Solza je namreč stala v njeni čaši.

Tisti dan se je pa zgodilo še nekaj prav čudovitega: oči dečkove so postale namreč naenkrat velike in svetle, kakor še niso bile nikdar poprej, in nemo in topo je zrl na belo rožo, kakor da jo vidi danes prvo-krat. Istotako nemo in brez besed je vzel svojo tablico in, vedno zroč na rožo, je začel risati. Sestrice pa je zrla vanj in tudi ni izpregovorila nobene besede. In tako sta sedela in sedela oba in pozabila na zajtrk in na vse. In šele, ko sta morala v šolo, sta vstala. Nato pa je vtaknil tablico v šolski zvezek, da ne bi nihče opazil, kar je napravil, in bilo mu je, kot da nosi sveto, globoko skrivnost s seboj.

Dva dni nato je pa sedel ubogi čevljar poleg svoje slabotne, blede žene in ji govoril tiho: »Minka — lej, Tončkov učitelj je govoril danes z menoj in mi je rekel, naj pazimo na dečka. Zadnjič da je bil nekaj videl pri njem, namreč rožo, ki jo je narisal. In on misli, da bi znal Tonček postati enkrat še dober slikar. Kaj praviš ti na to?«

Žena pa ni rekla ničesar; samo gledala je široko odprtih oči —

Čevljar je bil to govoril prav tiho, da bi ga nihče ne slišal —. Nekdo pa ga je čul, in to je bila bela roža. Toda tudi ta ni rekla nobene besedice. Samo neka slutnja ji je vstala v srcu, namreč ta, da je došel dar njenega vonja tam gori do pravega mesta in kakor da se je tam gori uslišalo, kar je bila prosila.

Kaj pa je postalo iz malega Tončka, bi radi zvedeli? To vam pa mogoče povem drugokrat.

(Po E. Wildenbruchu I. V.)

